

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De quarto, quinto, & sexto decalogi Præcepto II.
De septimo decalogi Præcepto. III. De octavo decalogi Præcepto. IV. De
Ecclesiae Præceptis. V. De Sacramentis in genere & quibusdam in specie.
VI. De Pœnitentia. VII. De Matrimonio

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput IV. Testamenti notio, conditiones, & appendices.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53587](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53587)

Ut recte huic quæstioni respondeam, peto, an donatarius cognoverit donantem impotentem ad restituendum donatione fieri; vel si cognovit, ad donandum impulerit, nec ne? Si hanc impotentiam cognovit, profecto restituere tenetur, quia damno alieno cooperatur. Auctores aliqui cum Petro Navarro putant, non teneri donatarium restituere, si furem vel usurarium ad donandum non impulit. Alius addit, ad restitutionem non teneri, nisi donans ex donatione præcise impos fiat; nam si donans homo esset industrius, qui artem aliquam exercendo restituere posset, & ex negligentia sua factus esset impos, tunc donatarius ad restituendum non adstringitur. Verum hæc ratiocinatio subtilis potius est, quam vera; nec in praxi amplectenda. Quemadmodum nec illa, quam idem Auctor subjicit, videlicet restituendi impotentiam non censeretur ex donatione profectam, sed ex prava usurarii voluntate, si hic restituendi voluntatem non habuit; nam prava hæc voluntas novum est peccatum, quo usurarius animus obfirmatur, nec ideo tertius debet damnum pati. Præterea nonne potest usurarius voluntatem mutare? Quod si muret, nonne ex donatione ipsa impos ad restituendum evadet?

CAPUT IV.

Testamenti notio, conditiones, & appendices.

Inter ultimas voluntates testamentum eminet, ac definitur voluntatis nostræ iusta sententia de eo, quod quis post mortem suam fieri statuit, cum

cum directa hæredis institutione. *Solemne est*, in quo omnes, quas Jura præscribunt, solemnitates observantur. Solemnitates istæ diversis in provinciis diversæ sunt, easque ex legibus municipalibus discere oportet (a). *Minus solenne* dicitur, quod hujusmodi solemnibus ceremoniis caret. Talia testamenta fiunt a militibus in castris, a civibus tempore pestis, a rusticis in villis &c. quæ propterea *privilegiata* vocantur. Solemne testamentum quandoque est *mere nuncupativum*, dum nempe coram congregatis testibus hæres viva voce instituitur, eique legata exequenda committuntur; quandoque & *scriptum*, ac scriptis adnotatum, dum videlicet instrumentum coram testibus producitur, ac tamquam fide dignum ab ipsomet testatore subscribitur.

Testamentum, licet aliqua juris civilis, aut consuetudinis solemnitate careat, nihilominus quoad conscientiam valet. Hinc, qui hæreditatem adiit, solvere tenerur legata, præcipue ad pias causas a testatore facta; etenim quoad pia legata, id communiter Doctores tradunt, quamvis de valore testamenti profani inter sese dissentiant (b).

(a) Jure cæsareo septem requiruntur testes, tres, puberes, specialiter rogati, & idonei. 2. Coram his testamentum propria vel aliena manu scriptum & subscriptum suæ voluntati omnino conforme esse testator pronunciat. 3. Testes propria manu sua nomina subscribunt, & eodem ac continuo tempore sigilla apponunt.

(b) Circa testamenti hujusmodi valorem unice loci consuetudinem, & judiciorum praxim attendenda.

Ad condendum testamentum per se nulla lex obligat; plerumque tamen, ut lites ac rixæ evitentur, testari per accidens necessum est. Christiani testamenta condituri meminerint se fideles esse, non ethnicos, ac proin oportere, ut fidei, pietatisque suæ monumenta relinquunt, non ambitionis, & vanitatis. Tot fideicommissa instituunt, totque condunt substitutiones, ut familias suas perennare velle videantur ii, qui infimo loco nati iniquis plerumque artibus aliquam familiæ suæ splendorem, ingentesque divitias compararunt. Terram ille nimis amat, qui de familia sua adeo est sollicitus, Parum Reipublicæ confert, ut hujusmodi familiæ sint æternæ, quando ex humanarum rerum vicissitudine illustres tot progenies extinguuntur.

Jure canonico testari prohibentur I. Clericū de bonis beneficalibus congruæ sustentationi superfluis,

dam esse, (P. Antoine existimat. Duas inter sententias, quarum una testamentum civili solemnitate destitutum absolute validum, altera simpliciter invalidum pronunciat, P. Billuart mediam tuetur, illudque partim validum partim invalidum esse docet, eo nempe sensu, quod testamentum sic factum ex testatoris voluntate valorem habeat; non tamen firmitatem: ob *valorem* (ait) potest hæres institutus, si nemo contradicat, hæreditatem tuto adire; ob *infirmitatem* potest hæres ab intestato juste excipere, hæreditatem petere, & adjudicatam retinere. Sicque pluribus conscientiæ perplexitatibus, & peccandi periculis obviatur. (Tract. de Contractibus, Diff. 2. a. 3. §. 3.)

Godeau Theol. Mor. Pars II,

P

perfluis, 2. Religiosi post emissum paupertatis votum. Jure civili testandi potestas adimitur
 1. Servis ad causas profanas. 2. Filiis imberberibus; nam puberes de bonis castrensibus, & cum licentia patris, etiam de adventitiis valide testantur. 3. Amentibus. 4. Prodigis ab administratione bonorum suspensis. 5. Obsidibus. 6. Possessoribus dubiis. 7. Ob crimen laesae Majestatis, vel aliud grave delictum ad carceres, vel mortem condemnatis.

Hæreditas proin nihil aliud est, quam successio in jure, quod defunctus habuit. Ille, qui sic succedit, hæres dicitur, & quidem *ex testamento*, si a testatore sit designatus, vel *ab intestato*, si ob conjunctionem propinguitatis ex juris dispositione defuncto in bonorum possessione vel totali, vel partiali succedat. Qui in linea recta descendente, vel defectu hujus in ascendente testatori junguntur, hæres *necessarii*; qui in collateralis, hæres *arbitrarii* reputantur, sicque hi, non vero illi, nisi ob gravem causam (pag. 222.) excludi ab hæreditate possunt.

Testamento sæpe superadditur codicillus, inseritur fideicommissum, aut legatum. Est autem *Codicillus* ultimæ voluntatis dispositio, qua circa ea, quæ in testamento sunt posita, aliquid explicatur, aut additur, aut diminuitur, quædam videlicet apponendo legata, fideicommissa &c. per codicillum nullus directe instituitur hæres, sed institutus supponitur.

Fideicommissum est ultimæ voluntatis dispositio, qua gravatur hæres ut vel totam hæreditatem,

tatem, vel ejus partem cuidam tertio tradat, qui proin hæres saltem mediate, & indirecte instituitur (a).

Legatum est ultimæ voluntatis dispositio, qua hæres aliquid ceu donum particulare cuidam tertio relinquit, qui, quamprimum hæreditatem hæres adiit, jus ac dominium in legatum acquirit, illudque in suos hæredes transfundit. Id curare hæres debet, & præcipue pia legata, quæ ante alia sunt solvenda; ea præsertim, ex quibus missæ pro testatoris anima sunt offerendæ. Non sunt a Confessariis absolvendi hæredes, qui ista exequi negligunt, cum exequi possunt. Idem circa eos est observandum, qui legata perpetua temere omittunt (b).

Quatuor circa legata, ut eorum valor innolescat, circumstantiæ sunt animadvertendæ. Prima est conditio legato adjuncta, quæ quasi voluntatis testatoris suspensio est. Si conditio præsens, vel transactum tempus respicit, dummodo

(a) Hæredi, nimis fideicommissis gravato, lex quædam civilis. (quæ a suo auctore *Trebellianica* vocatur) facultatem concedit, ut solutis debitis, & funeralibus quartam hæreditatis partem sibi retinere possit, ne omnino frustra hæreditatem adierit. Similem concessionem alia lex, *Falcidia* dicta, hæredi excessivis legatis gravato tribuit.

(b) Alexander VII. hanc damnavit propositionem: *Annum legatum pro anima relictum non durat plus, quam per decem annos.* Est. num. 43.

modo vera sit, valet; tunc enim testatoris voluntas fit absoluta. Si vero conditio est futura, non sufficit eam quomodolibet compleri; sed oportet, ut juxta testatoris voluntatem compleatur. Exempli gratia ille, cui Bibliotheca est legata sub hac conditione, ut doctoratus lauream accipiat, si indoctus, & immeritus sola gratia vel pecunia ad istum gradum evehitur, non potest legatum accipere: quod si recipiat, restituere teneretur. Si Nicolaus aliquid Joanni legat ea conditione, si non nubat, Joannes etsi uxorem ducat, legatum non amittit; nam non nubendi conditio, utpote naturali libertati repugnans, tamquam injusta ac inhonesta in Jure reprobat. Econtra si conditionem testator adjicit, ut legatarius nubat, hic legatum accipere potest, etsi Religionem ingrediatur, non enim inhonesta est conditio, quæ hominem a perfectioni statu removet. Atque hæc universalis est regula, conditionem quamlibet inhonestam ac turpem tamquam nullam repelli, & pro non adjecta haberi juxta Authenticam de *sanctiss. Episcopis. §. sed & hoc. collat. 9.*

Secunda circumstantia est *modus* quo legata exequi testator jubet; qui modus utique dispositionem non suspendit, sed a legatario est strictè servandus.

Tertia circumstantia est *causa* legati, quæ vel impulsiva, vel finalis est, additisque conditionibus ac adimpletis obtinetur.

Quarta demum circumstantia est legati *specificatio*, quando nempe res ipsa demonstratur, veluti

veluti si dicatur: Lego Sempronio centum nummos, qui in meo scrinio sunt. Si error substantialis in hac specificatione irreperit, uti si nihil in scrinio reperitur, invalidum est legatum, at si triginta ibi inveniuntur, hi legatario sunt tradendi (L. 1. ff. de Dote præleg. §. vel.). Quodsi accidentaliter sit error, legatum non vitatur: veluti si testator dicat: Cajo lego prædium, quod a Petro emi: licet illud a Petro non emisset, adhuc legatum valeret.

Juxta has circumstantias probe examinanda sunt, quæ fiunt, legata; hæc enim sæpe vanitatem magis, quam caritatem præferunt. Hujusmodi sunt Beneficiorum fundatio, Capellarum ædificatio, atque his similia, quæ absque Ecclesiæ incommodo possunt prætermitti, nec admodum utilia vel necessaria sunt iis in locis, ubi pauperibus potius esset subveniendum. Beneficiorum patronatus suæ genti, familiæque relinquuntur, sua stemmata ædificiis jubentur apponi: uno verbo, cuncta pro familia fiunt, & sub pietatis velo ambitio tegitur. Summa vero injustitia tunc committitur, quando restitutionis loco pia legata conduntur. Quædam hæc est latrociniorum suorum cum Deo transactio, illique ea offeruntur, quæ ipse abominatur. Attamen hæc passim fieri conspiciamus, & dolemus, quæ pius, prudensque Confessarius numquam laudare, aut suadere poterit. Si quis Ecclesiam hæredem instituisset, filiis suis prætermittis, hanc se hæreditatem respuere clamat sanctus Augustinus, & alium quemlibet quærendum esse,

qui illam adeat, non Augustinum; patres tamen modo hortatur, ut, si quatuor filios habens, quinque numerent, addito nempe Jesu Christo, id est pauperibus. Ut pia legata instituant, suos filios exhereditare parentes non debent, sed neque parochiæ suæ pauperum oblivisci, hi siquidem cæli sunt janitores.

CAPUT V.

Depositum, commodatum, ac precarii notiones, & obligationes.

Depositum est contractus, quo aliquid alteri custodiendum traditur, quocumque placuerit, tempore repetendum. In depositi contractu dominium non in depositarium transfertur, sed penes deponentem manet. Ut perfectus sit hic contractus, rei traditio, ejusque in custodiam expressa acceptatio requiritur. Ordinarie res mobiles deponuntur; immobiles vero sequestrari dicuntur, usquedum cui cedendæ sint ex iuris decisione, ac judicis sententia constet.

Duplicis generis est depositum: aliud fit solum favore dantis; aliud favore dantis simul & accipientis, sicut quando huic pro custodiendo deposito pretium solvitur.

Si secundi generis sit depositum, quædam pro illius custodia præstare debet depositarius, quæ circa prioris generis depositum præstare non tenetur.